

JOCUL VIEȚII ȘI AL MORȚII ÎN... **plein air**

„...Autorul dramatic nu trebuie să-și gândească textul ca pe un scop (așa cum face romancierul sau poetul), ci ca pe o treaptă, ca pe un simplu mijloc de a-și vedea reprezentate, figurate, **Jucate** ideile, jocul acesta însemnând, de fapt, substanța și totodată țelul travaliului său artistic. Dar a gândi plastic, în funcție de **Joc**, implică respectarea calității primordiale a jocului, care e convenția.“

La 20 de ani de la scrierea piesei **Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă**, ca un suprem test de viabilitate, termenii convenției de care vorbea în citatul de mai sus însuși autorul Horia Lovinescu au fost schimbați. Parametrilor scenici le-au fost substituiți cei cinematografici prin viziunea Olimpiei Arghir, care nu se află la prima tentativă de scoatere în **plein air** a unei piese de teatru.

Apropierea acestei piese de filmul lui Stanley Kramer „Ultimul țărnam”, pe care critica a făcut-o încă de la premieră, a sugerat probabil plasarea acțiunii pe malul mării, într-o zonă calcaroasă, unde eroziunea formelor de relief se oferă exploatarea filmice. Fiindcă directorul de imagine Radu Călin i-a fost partener excelent regizorului în prezentarea acestei versiuni epurate de aluvionări dostoevskiene și trivialități balcanice. Astfel că acest apolog modern își reconfirmă virtuțile, potențate de o scriitură cinematografică întru totul adecvată „demonstrației logice” vizate de scriitor, care nu concepea că ar exista

teatru de idei, ci doar teatru pur și simplu. Bun sau prost. Dar recunoștea „ponderea mereu crescută a reflexivității discursive, a unei cerebralități și lucidități” deosebite.

Și iată cum picturalitatea a fost convertită astăzi în filmicitate. Succesiunea cadrelor respectă succesiunea tablourilor piesei, speculând deopotrivă alternanța bruscă de zi-noapte ori „anșeurile” mediate de imaginea coșmarescă a unui soare devorator. În mod subliminal se insinuează ideea unui cataclism de proporții care întreține și vântul continuu, inchietau. Vuietul surd intră în rezonanță cu muzica lui Gabriel Bassarabescu, care lasă impresia că leagănă personajele în baletul lor existențial de sfârșit și început de lume.

Pentru că, în ciuda faptului că este vorba de o distopie, o utopie negativă ce înfățișează o Arcadie **à rebours**, sentimentul nu este de apocalipsă, ci de renaștere. O posibilă renaștere căreia i se plătește un greu tribut îndeosebi de către personajul feminin, introdus cu rol precis în intriga biblică tradițională. Ana – al cărei nume trimite cu gândul la soția Meșterului Manole sacrificată întru perenitate – își acceptă cu semnare menirea de a asigura continuitatea speței umane, cu toate tarele ei.

Atent îndrumată, Crina Mureșan impresionează prin inocența fetei cu ochi albaștri ca cerul pe care se profilează chipurile eroilor. În respectul legilor nescrise ale teleplay-ului, se mizează

insistent pe groplanuri, și anume pe acelea în tandem. O inteligentă speculare vizuală a dualității reprezentate prin cei doi frați, Abel și Cain. Lucian Nuță, tânăr actor de film cu experiență, propune o ipostază stranie a idealistului cast cu privirea absentă, dar cu sufletul cald. Pentru Cain, Mircea Rusu a adoptat alura (și costumația!) de Rambo, care i-a dictat și comportamentul feroce de cinic mercenar chiar în conflictele de familie pe care le rezolvă tranșant, fără sentimentalisme ori șovăieli, deși gestul final îi trădează lașitatea, slăbiciunea.

Uzura psihică e etalată copios de personajul Tatălui, întrupat (a doua oară, pentru micul ecran, după spectacolul constănțean în regia lui Gheorghe Jora) de Lucian Iancu, interpret cu anvergură histrionică, ce se complace în postura de Adam împovărat de ani și de soarta vitregă, râvnind la tinerețea apusă, la autoritatea paternă pierdută. Condiția aceasta ingrată îl apropie de trufia și nimicnicia unui Rege Lear, dar și de ingratitudea unui Iuda bufon, cu veleități de martir cristic.

Memorabil rămâne veritabilul tablou filmat într-un recurs integrându-i pe candida copilă și perversul Tată generic, răstignit ostentativ. O provocare persiflând meditația gravă, necesară, asupra avalanșei de compromisuri, a pervertirii valorilor în continuul proces de degenerare a naturii umane.

IRINA COROIU

Plictiseala și extremele

Dramaturgul: Dragul meu, nu reușesc să înțeleg o chestiune. M-ai criticat că scriu piese greoaie, stufoase, plicticoase, care alungă spectatorii din sală.

Criticul: Așa este.

Dramaturgul: Erau probleme serioase, adânci.

Criticul: Or fi fost serioase, adânci, dar nu se putea pătrunde în adâncimea lor, fiindcă scoarța era atât de groasă și de rigidă, încât te împiedica în primul strat.

Dramaturgul: Oare nu tu scriai că teatrul trebuie să atace problemele mari ale existenței, să foreze în adâncimea sufletului omenesc, să nu zgârie la suprafață, să radiografieze, să incizeze, să nu se oprească la aparențe, la epidermic?

Criticul: Ba scriam. Dar degeaba faci toate astea dacă publicul nu are cum să observe, dacă se plictisește și cască la spectacol. Teatrul trebuie să atragă publicul, nu să-l alunge, să-l desfete, nu să-l chinuiască.

Dramaturgul: Am reținut lecția și am scris piese la care spectatorii să se desfete, să nu se plictisească, să se amuze. Piese au făcut săli pline.

Criticul: Adevărat.

Dramaturgul: Dar tu mi le-ai făcut praf și pe astea.

Criticul: Întocmai.

Dramaturgul: Asta nu se numește inconsecvență?

Criticul: Ba da.

Dramaturgul: Și ai putea să știi de ce ești inconsecvent?

Criticul: Inconsecvența, dragul meu, este a ta. Ai trecut de la piese greoaie și plicticoase, care mai aveau totuși ceva substanță, la piese frivole, zgloabii, fără nici o substanță și fără nici o idee.

Dramaturgul: Nu tu mi-ai cerut să fac o cotitură în creație?

Criticul: N-ai făcut o cotitură, ci o săritură pe extreme. Teatrul trebuie într-adevăr să desfete, să placă, dar, în același timp, să comunice. Or, tu, în aceste piese, nu mai comunici absolut nimic. Jocuri de situații, de cuvinte, de replici, dar nu răzbate nici o idee, nici un gând. E un vid total.

Dramaturgul: Și atunci unde ar fi soluția? La mijloc?

Criticul: La mijloc se adună banalitățile, platitudinile, poncifile, într-un cuvânt mediocritatea.

Dramaturgul: Atunci ce naiba să fac?

Criticul: Asta nu mai e treaba mea...

DUMITRU SOLOMON